

UNIVERSITETET I OSLO

KANDIDAT

XXXXXXX

PRØVE

JUS2111 1 Statsforfatningsrett, folkerett og menneskerettigheter

Emnekode	JUS2111
Vurderingsform	Individuell skriftlig prøve
Starttid	05.12.2024 08:00
Sluttid	05.12.2024 14:00
Sensurfrist	02.01.2025 22:59
PDF opprettet	24.05.2025 11:12

Seksjon 1

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
---------	--------	-------------

Informasjon om oppgavesettet

Informasjon eller ressurser

Seksjon 2

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
1	Svar til del I	Langsvar
2	Svar til del II	Langsvar

Del I

Høsten 2023 brøt et smittsomt virus ut i Europa, og verdens stater var bekymret for en ny pandemi. I løpet av senhøsten 2023 inngikk den norske regjeringen kontrakter med legemiddelfirmaer som sikret Norge flere millioner vaksinedoser, og utover våren 2024 ville befolkningen stort sett være fullvaksinert. Staten ville etter planen få et stort overskudd av vaksinedoser, som ikke ville ha åpenbar bruksverdi for Norge.

I januar 2024 mottok den norske regjeringen en invitasjon til et ekstraordinært toppmøte i Verdens helseorganisasjon (WHO) i Genève. I invitasjonen hadde WHO's sekretariat lagt ved utkast til bilaterale avtaler, hvor stater med overskudd på vaksiner kunne forplikte seg til å donere vaksiner til stater hvor behovene var store. Avtaleutkastene la opp til at statene skulle fylle inn donorstat, mottakerstat og antall donerte vaksinedoser. Formålet med WHO-konferansen var å legge til rette for at stater kunne inngå bilaterale donasjonsavtaler, og å koordinere bidragene for å sikre rettferdig fordeling. Fordi det hastet med å fordele vaksinedoser, fremgikk det uttrykkelig av utkastet at avtalene skulle være bindende ved signering.

Samme ettermiddag besluttet den norske regjeringen i regjeringsskonferanse at Norge i første omgang skulle inngå avtaler med to stater om vaksinedonasjon. Regjeringen mente at spørsmålet om inngåelse av donasjonsavtaler var en viktig sak etter Grunnloven, men at Stortingets samtykke ikke var påkrevd fordi avtalene ikke kunne anses som saker av særlig stor viktighet. Regjeringens begrunnelse var at Stortinget i behandlingen av statsbudsjettet høsten 2023 hadde bevilget penger til å anskaffe vaksinene, jf. Grunnloven §§ 75 og 76. Det konstitusjonelle ansvaret for helsesektoren og utenriksstyret lå etter Grunnloven §§ 3 og 26 til den utøvende statsmakt, og regjeringen mente at den selv kunne beslutte hvordan vaksinene skulle brukes videre – herunder om den mest effektive bruken ville være donasjon til andre stater.

Over halvparten av regjeringens medlemmer møtte på Slottet fredag 31. januar 2024, og ventet på å bli invitert inn til Statsrådssalen. Rett før klokken 11:00 kom hoffsjefen inn i venteværelset, og meddelte at Kongen som følge av sykdom måtte melde fravær. Kronprinsen var heller ikke tilgjengelig før kl. 15, siden han deltok på en konferanse om norsk næringsliv på Fornebu.

Nyheten var beklagelig, siden det hastet med å få på plass den formelle beslutningen slik at utenriksministeren den påfølgende uken kunne inngå avtaler på Norges vegne. I diskusjonen om hvordan regjeringen skulle handle, ble det fremhevet at den norske statsformen bygger på at Kongens tilstedeværelse er symbolsk, og at det konstitusjonelle og parlamentariske ansvaret etter Grunnloven ligger til Kongens råd, jf. Grunnloven § 5. Regjeringen dro derfor til sine lokaler på Statsministerens kontor for å avholde statsråd uten Kongen. Der ble det vedtatt at Norge skulle inngå to bilaterale avtaler om å donere opptil 400 000 vaksinedoser.

Utenriksminister Peder Ås reiste etter statsrådsmøtet på Statsministerens kontor direkte til Genève for å være Norges representant på WHO-konferansen.

Den påfølgende uken var det møter i Genève, og allerede etter tre dager signerte utenriksministeren på avtaler med henholdsvis Molonia og Baru. Etter avtalene skulle Norge donere 200 000 vaksinedoser til Molonia og 200 000 vaksinedoser til Baru. På dette tidspunktet var markedsverdien av 200 000 vaksinedoser omtrent 4 millioner dollar.

Storingsrepresentant Karen Vest reagerte da hun hørte om avtalene. Vest var opptatt av norsk beredskapsevne, og mente at regjeringen hadde gått for langt i å sikre andre stater fremfor sin egen.

For det første burde man avvirket statsråd på ordinær måte i en sak som dette.

For det andre skulle Stortinget ha vært involvert. Vest var riktignok enig med regjeringen i at vaksinedonasjonsavtalene ikke kunne anses som saker av "særlig stor viktighet" etter Grunnloven § 26. Likevel mente hun at regjeringen måtte innhente Stortingets samtykke, fordi Stortinget i sitt budsjettvedtak om å kjøpe inn vaksinene hadde forutsatt at de skulle brukes til å vaksinere den norske befolkningen.

Konsekvensen av at Grunnlovens prosedyrer ikke var blitt fulgt, måtte etter Vests syn være at de folkerettslige avtalene ikke kunne være bindende for Norge. Hun viste i den forbindelse til Wienkonvensjonen om traktatretten artikkel 46.

Anklagene fra Vest førte til at regjeringen utsatte de første delleveransene til Molonia og Baru, og utenriksminister Ås ba embetsverket sitt om å utrede hvorvidt Grunnlovens prosedyrer hadde blitt fulgt i saken. Han ville også ha svar på hva som ville være konsekvensene dersom det skulle vise seg at avtalene med Molonia og Baru hadde blitt inngått i strid med prosedyrene foreskrevet i Grunnloven.

Utsettelsen av delleveransene og uenigheten mellom den norske regjeringen og stortingsrepresentanten fikk mye oppmerksomhet, også internasjonalt. Generalsekretæren i WHO reagerte på utviklingen, særlig fordi balansen som ble utarbeidet i fellesskap i WHO-konferansen ville bli forrykket dersom Norge alene trakk seg fra avtalene. Det ville i så fall gå hardt utover de to statene som hadde fått Norge som avtalepart.

Både Molonia og Baru sendte Norge en diplomatisk note, der de i sterke ordelag hevdet at Norge brøt sine traktatforpliktelser. I begge statene ble det deretter besluttet å treffe tiltak for å øve press på Norge. Molonia tilbakekalte sine diplomater, og avsluttet sine diplomatiske forbindelser med Norge. Baru valgte å fryse en konto den norske stat disponerte hos en bank i Baru, hvor det stod 5 millioner dollar.

I norske medier uttalte stortingsrepresentant Vest seg ofte om sakskomplekset, og mente at tiltakene fra Molonia og Baru måtte ligge langt utenfor det som kunne være lovlig etter folkeretten når saken tross alt gjaldt norsk beredskap og helsen til den norske befolkningen.

Drøft og ta stilling til de prinsipale og subsidiære rettsspørsmålene oppgaven reiser.

Del II

I den norske regjeringen ble det nå panisk stemning, og utenriksminister Ås dro tilbake til Genève for å berge Norges omdømme. I Genève tilrettela WHO's generalsekretær for at representanter fra den norske regjeringen kunne gjennomføre bilaterale meklingsmøter med henholdsvis Molonia og Baru. Både norsk og internasjonal presse var til stede for å dekke begivenhetene, og den norske tabloidavisen SkandaleNytt hadde sendt ned en journalist.

En lørdag formiddag ikke langt unna WHO-hovedkvarteret kunne journalisten se utenriksminister Ås sammen med en annen mann. Journalisten hadde hørt rykter om at utenriksministeren hadde et forhold til noen i WHO-systemet, så hun tok et bilde av de to og sendte det til redaksjonen i Oslo. Journalisten fulgte etter utenriksministeren for å få en kommentar om utviklingen i forhandlingene, men ministeren og hans følge var svært raske til bens. Hun rakk dem ikke igjen før de befant seg i en folketom sidegate, men ble overrasket da hun så at ministeren kysset følget sitt. Journalisten gjemte seg bak noen busker, hentet frem kameraet og tok nye bilder.

Mandag morgen var det nye møter i WHO-lokalene, og journalisten var til stede for å få en kommentar fra den travle utenriksministeren. I en av pausene fikk hun huket tak i ham, og hun viste bildene av kysset med tilhørende spørsmål om hvem dette var. Utenriksministeren fikk panikk, dro kameraet instinktivt til seg, og slettet bildene. Journalisten ble så forbløffet av ministerens raske framstøt at hun ikke rakk å reagere.

Senere samme ettermiddag kunne lesere av en annen tabloidavis lese den sjokkerende saken «Hvem jobber den norske utenriksministeren for?». I oppslaget ble det avslørt at utenriksministeren hadde et intimt kjærlighetsforhold til en senioransatt i WHO-generalsekretærens kabinett, og det ble sådd tvil om utenriksministeren i sin embetsutførelse ivaretok Norges, WHO's eller sine personlige interesser. Tabloidavisen hadde fått ryktene bekreftet av anonyme kilder i WHO-systemet, og det var til og med et kornete bilde av ministeren sammen med en Jesus Gonzales. I oppslaget var det også inntatt en oversikt over alle reiser som utenriksministeren hadde foretatt på statens regning til Genève.

Journalisten i SkandaleNytt ble rasende da hun leste nyhetssaken, fordi hun hadde forberedt en tilsvarende sak. Først et par dager senere, etter å ha fått hjelp fra spesialister til å gjenopprette de slettede bildene, fikk hun publisert sin sak i SkandaleNytt. Nyhetsverdien var imidlertid langt fra like stor som den ville vært om hun hadde vært først ute med saken.

Etter en gjennomgang av hendelsesforløpet kom SkandaleNytt til at de skulle ta ut søksmål mot staten ved Utenriksdepartementet. SkandaleNytt mente at pressens ytringsfrihet hadde blitt krenket, og at både Grunnloven og EMK var til hinder for at utenriksministeren kunne begrense ytringsfriheten slik han hadde gjort. Saken hadde stor offentlig interesse og kunne tjene til å avdekke og skape debatt om hva som skjedde bak kulissene i mektige fora.

Medietrykket var overveldende for utenriksministeren og Gonzales, og det ble ikke akkurat bedre da utenriksministeren mottok søksmålsvarsel fra SkandaleNytt. I diskusjonene med embetsverket om søksmålsvarselet, fremhevet utenriksministeren at pressens ytringsfrihet også måtte ha sine begrensninger.

For det første trakk Ås frem at Gonzales var statsborger i et kristen-konservativt land i Sør-Amerika, hvor homofiles rettigheter de siste årene hadde blitt sterkt innskrenket. Ved å forhindre eller utsette avisoppslagene hadde Ås forsøkt å beskytte Gonzales fra eventuelle represalier. Ikke bare var bildene avslørende og intime for Gonzales, men han hadde også legitim grunn til å frykte for livet sitt, særlig dersom han dro tilbake til hjemlandet sitt.

For det andre mente Ås at ytringsfriheten uansett måtte veies opp mot enkeltpersoners rett på respekt for sitt privatliv, og at pressens ytringsfrihet i dette tilfellet ikke kunne veie tyngre enn hans og Gonzales' privatliv. De reagerte særlig på publiseringen av kyssebildene. Paret hadde ikke søkt offentlig oppmerksomhet, og publisering av slike intime bilder innebar å gå altfor langt inn i den private sfære.

Drøft og ta stilling til de prinsipale og subsidiære rettsspørsmålene oppgaven reiser.

1 Svar til del I

Skriv ditt svar her

Regjeringen anfører at saken i faktum var en sak av "viktighet", og måtte derfor bli avholdt i statsråd.

1. Det første spørsmålet er om statsrådsmøtet ble avholdt riktig, slik at regjeringen fikk på plass den formelle beslutningen.

Statsrådet består etter Grl. §12 av Kongen, statsministeren og minst syv andre medlemmer.

Det fremgår av faktum at over halvparten av regjeringens medlemmer møtte på statsrådsmøte, og at statsråd ble avholdt uten Kongen.

1.1 Spørsmålet er om det var nok regjeringsmedlemmer som var tilstede når statsråd ble avholdt.

Utgangspunktet står i Grl. §27. Der står det at "alle statsrådsmedlemmer skal, når de ikke har lovlig forfall, være nærværende i statsrådet". Videre står det at beslutninger ikke kan tas dersom "ikke over halvdelen av antall medlemmer er til stede".

En ordlydsfortolkning tilsier at dersom over halvparten av statsrådsmedlemmene er til stede, så kan beslutninger tas, så fremt de resterende ikke er tilstede på grunn av "lovlig forfall".

I vår sak var over halvparten av regjeringens medlemmer tilstede. Likevel står det ikke i faktum hvorvidt de øvrige medlemmenes uteblivelse var "lovlig". I mangel på andre holdepunkter, legger jeg til grunn at det var "lovlig forfall" som hindret de andre regjeringsmedlemmene å delta på møtet.

I Grl §28 første punktum står det at "innstillinger om embetsutnevnelser og andre saker av viktighet" skal foredras i statsråd av det medlem "til hvis fag det hører".

Av ordlyden kan vi lese at den saken som skal bli avgjort i statsråd, må holdes av det medlemmet som er ansvarlig for fagfeltet. Dette tilsier at dette medlemmet må være tilstede i statsråd.

Denne saken handler om hvorvidt Norge skulle inngå avtaler med to stater om vaksinedonasjon. Jeg legger derfor til grunn at det derfor var innenfor utenriksminister Ås sitt fagfelt. Av faktum fremgår det at han dro rett fra statsrådsmøte på Statsministerens kontor direkte til Geneve. Dette tilsier at han var tilstede.

Det faktum at over halvparten av medlemmene i statsrådet og at den ansvarlige for fagfeltet var tilstede, tilsier at svaret på spørsmålet er at det var nok regjeringsmedlemmer som var tilstede.

1.2 Spørsmålet er om Kongen måtte være tilstede for å kunne avholde statsråd.

Utgangspunktet er som nevnt at Kongen er en del av statsrådet, og at han derfor må være til stede.

Dersom han er syk, skal den som er "nærmest arveberettiget til tronen, forestå regjeringen som kongemaktens midlertidig utøver, så fremt han eller hun har oppnådd den for kongen ved myndighetsalder", jf. Grl §41.

Videre står det i andre punktum at det i motsatt fall "forestår statsrådet bestyrelsen av riket".

Av ordlyden kan vi lese at dersom Kongen er syk, vil den myndige tronearvingen overta hans oppgaver. Det å være med i statsrådsmøter er klart en del av hans oppgaver.

I vårt tilfelle er det kronprinsen som i så fall vil fungere som regent. Av faktum kan vi lese at han ikke var tilgjengelig før kl.15 ettersom han deltom på en konferanse på Fornebu.

Det tilspissede spørsmålet er om regjeringen kunne avholde statsråd uten kronprinsen tilstede.

Ordlyden i Grl. §41 tillatter Kongen å delgere bort sin kompetanse dersom han er syk eller utelands til Kronprinsen. Dette tilsier at møtet i statsråd ikke kan avholdes uten Kronprinsen i og med at møtet i statsråd ikke kan avholdes uten Kongen.

En naturlig systembetragtning vil være å si at Kronprinsen også i tilfeller av sykdom, og opphold i utlandet, vil ha en gyldig grunn til å være forhindet i å møte i statsråd. Dersom han også er forhindret fra å møte i statsråd, vil det i følge Grl. §41 ikke være andre til å ta over rollen og statsrådet må i det tilfelle møtes alene.

I vårt tilfelle var Kronprinsen værken syk, eller utenlands. Han var bare opptatt til kl.15. Selv om regjeringen anførte at det "hastet med å få på plass den formelle beslutningen", skulle ikke møtene i Geneve bli avholdt før den påfølgende uken. Dette tilsier at regjeringen kunne avholdt møtet på ettermiddagen, eller i helgen.

Regjeringen anfører riktignok at den norske statsformen er symbolsk, og at det konstitusjonelle og parlamentariske ansvaret etter Grunnloven ligger til Kongens råd.

Det er riktig at Kongens makt har blitt svekket, og at statsrådet i utgangspunktet bare er et formelt møte. Likevel er det slik at formålet med statsrådet er at Kongen også skal ha mulighet til å høre på beslutningene som blir tatt, og ha mulighet til å uttale seg om de.

Utgangspunktet er også at han skal signere under på beslutninger, og at dersom han ikke er tilstede så vil de beslutningene være signert under hans navn, jf. Grl. 32. Dette tilsier også at det er et sterkt insentiv for at monarken selv er enig og orientert om beslutningene som tas, i og med at hans navn står på papiret.

Svaret på spørsmålet er at regjeringen ikke kunne avholde statsråd uten kronprinsen tilstede.

Møtet regjeringen holdt, blir derfor ikke å regne som et "statsrådsmøte".

Regjeringen vil derfor ikke oppfylle kravet til at saker av viktighet skal "foredras i statsrådet", jf. Grl. §28.

Konklusjonen på hovedspørsmålet er at ettersom statsråd ble avholdt uten en regent(som ikke hadde "lovlig forfall") ble ikke møtet holdt på ordinær måte, noe som må være kravet for å kunne få på plass den formelle beslutningen.

2. Det andre spørsmålet er om Stortingets måtte være involvert i beslutningen om å gi vaksiner til Molonia og Baru.

Vest mente at regjeringen måtte innhente Stortingets samtykke, fordi Stortinget i sitt budsjettvedtak om å kjøpe inn vaksinene hadde forutsatt at de skulle brukes til å vaksinere den norske befolkningen.

Etter §26 andre ledd trenger regjeringen å innhente Stortingets samtykke i saker som handler om inngåelse av traktater av "særlig stor viktighet", eller i tilfeller der hvor en iverksettelse av traktaten nødvendiggjør "en ny lov eller stortingsbeslutning".

Det er ubestridt at denne saken ikke er av "særlig stor viktighet".

Det tilspissede spørsmålet er om iverksettelse av traktaten nødvendiggjør "en ny lov eller stortingsbeslutning".

Utgangspunktet er at det er opp til Stortinget å lage et statsbudsjett, jf. Grl. §75 d. Etter Grl. §3 er det deretter regjeringen, den utøvende makt, som har ansvar for å sørge for at pengene blir brukt på riktig måte.

Det springende punkt er om regjeringen står fritt til å bestemme hva de skal gjøre med overskuddet av vaksinedosene.

Av faktum fremgår det at vaksinene allerede har blitt kjøpt, og at de visste at de hadde et stort overskudd av vaksinedoser. Disse vaksinedosene ville ikke ha åpenbar bruksverdi for Norge. Pengene har blitt brukt til formålet- nemlig å kunne kjøpe nok vaksiner til å vaksinere befolkningen.

Det er dermed klart at hva som gjøres med de resterende vaksinene, er noe regjeringen har ansvaret for, jf. §3.

Ettersom de har ansvaret for dette, vil iverksettelse av traktaten ikke medføre "en ny lov eller stortingsbeslutning". Traktaten hadde ikke andre forpliktelser enn å donere overskuddet av vaksiner.

Svaret på spørsmålet er at Stortinget derfor ikke måtte være involvert i beslutningen, jf. Grl §26.

3. Det tredje spørsmålet er, dersom vi forutsetter at Grunnlovens prosedyrer ikke var blitt fulgt, om de folkerettslige avtalene være bindende for Norge.

Vest viser til VCLT artikkel 46 og sier at det er derfor den folkerettslige avtalen ikke vil kunne være bindende for Norge.

Utgangspunktet er at internrettslige forhold ikke avgjør om en folkerettslig avtale er bindende for Norge. Avtalen vil riktignok bare være bindende folkerettslig. Det følger av vårt dualistiske system.

Spørsmålet er derfor ikke om avtalen er bindende for Norge internrettslig, men om den er det folkerettslig.

Wienkonvensjonen om traktatretten (VCLT) er en konvensjon Norge ikke er part i. Store deler av traktaten er imidlertid ansett for å være et uttrykk for folkerettslig sedvanerett. I mangel på andre holdepunkter, legger jeg til grunn at artikkel 46 også er det.

Tolkningsprinsippene for traktater står i artikkel 31-33 i VCLT. I art. 31 står det at en traktat skal bli tolket i god tro i samsvar med den alminnelige betydning av ordene, i lys av dens formål og kontekst.

I art. 46 første ledd står det at "a state may not invoke the fact that its consent to be bound by a treaty has been expressed in violation of a provision of its internal law regarding competence to conclude treaties as invalidating its consent".

Etter ordlyden vil derfor utgangspunktet være at en stat ikke kan anse seg selv som ikke bundet av en traktat på grunn av internrettslige forhold.

Videre står det "unless that violation was manifest and concerned a rule of its internal law of fundamental importance".

Forklaringen av hvordan en "violation was manifest" står i andre ledd. Der står det at "a violation is manifest if it would be objectively evident to any State conducting itself in the matter in accordance with normal practice and in good faith".

Etter ordlyden kan en stat derfor ikke være bundet av en folkerettslig avtale dersom avtaleinngåelsen trosset en internrettslig regel av "fundamental importance". Det må også ikke bero på en stats subjektive oppførsel, men være objektivt "evident to any state conducting itself in the matter". Det fører til at det vil være en høyere terskel for å påberope seg den regelen, enn om det bare hadde dreid som om internrettslige regler en stat tenker på som "viktig".

I utgangspunktet så kan en si at Grunnlovens prosedyrer om traktatinngåelse er veldig viktig for Norge. Dette handler om at maktfordelingsprinsippet står sterkt i Norge.

Likevel er det slik at dersom dette kunne føre til at Norge ikke hadde vært folkerettslig bundet av avtalen, så hadde det brutt med det universelle prinsippet om pacta sunt servanda, jf. også VCLT art 26.

En kan også legge til at ettersom vurderingen skal bero på en objektiv vurdering hvor bruddet på det internrettslige reglen skal være "evident to any state conducting itself in the matter", så vil ikke det Grunnlovsbruddet Norge har være "manifest". Traktaten er i utgangspunktet ikke særlig viktig for Norge, den har ikke andre virkninger for oss enn at vi mister vaksiner vi i utgangspunktet ikke trenger. Det er ikke mange stater som kanskje hadde tenkt at en inngåelse av en slik traktat, krevde godskjenning av andre enn bare den utøvende makt.

Konklusjonen er dermed at de folkerettslige avtalene er bindende for Norge.

4. Kunne Molonia, etter folkeretten, tilbakekalle sine diplomater, og avslutte sine diplomatiske forbindelser med Norge?

Det rettslige grunnlaget er Wien-konvensjonen om diplomatisk samkvem(VCDR). Jeg legger til grunn at Molonia også er part i avtalen.

I art.1 står det at diplomatiske relasjoner mellom stater "takes place by mutual consent".

Dette underbygges videre av art. 9 der det står at en mottakerstat når som helst kan "declare a person non grata".

Formålet bak disse bestemmelsene er å sikre statenes suverenitet. Dersom man har en adgang til å bryte diplomatiske relasjoner med andre land, ivaretar man også suverenitetsformålet.

Art. 45 regulerer også hva som skjer dersom de diplomatiske forbindelsene "are broken off between two parties".

Det at det er en bestemmelse som regulerer hva som skjer etter et sånt brudd, taler for at det å bryte diplomatiske relasjoner med et land er lov.

Statspraksis, som etter VCLT art.31 tredje ledd kan brukes som et tolkningsprinsipp, taler også for at det ikke er folkerettsstridig å bryte diplomatiske relasjoner med et annet land. Et eksempel her er når flere land tilbakekalte diplomater fra for eksempel Russland.

Konklusjonen er at det ikke var folkerettsstridig for Molonia å tilbakekalle sine diplomater, og avslutte sine diplomatiske forbindelser med Norge.

5. Kunne Baru, etter folkeretten, fryse en konto den norske stat disponerte hos en bank i Baru?

Baru hevdet at Norge brøt sine traktatforbindelser. Tiltaket var ment for å sette press på Norge.

Dette tiltaket bærer preg av å være et mottiltak.

Det rettslige grunnlaget her er Draft Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts(DARS). Dette er en traktat Norge ikke er med i, men den er et uttrykk for folkerettslig sedvanerett.

I Art.49 står det at "an injured state may only take countermeasures against a State which is responsible for an internationally wrongful act in order to induce that State to comply with its obligations under Part Two".

Det er på det rene at Baru kan identifiseres som "injured state". Forutsetningen for å utføre et mottiltak er dermed at det må foreligge "an internationally wrongful act".

5.1 Spørsmålet er om Norge har utført en "internationally wrongful act".

Det er anført at grunnen til at Baru utførte mottiltaket var fordi Norge brøt sine traktatforbindelser ved å utsette de første delleveransene til Baru.

Det rettslige grunnlaget er DARS art 2. Der står det at det foreligger en "internationally wrongful act" dersom den 1. er "attributed to the State under international law" og 2. "Constitutes a breach of an international obligation of the State".

Det er på det rene at det er regjeringen som har utsatt delleveransene, og at de dermed kan bli holdt ansvarlige, jf. DARS ART. 4.

Det tilspissede spørsmålet er om dette "constitutes a breach of an international obligation of the State".

I DARS art 12 står det at "there is a breach of an international obligation by a State when an act of that State is not in conformity with what is required of it by that obligation, regardless of its origin or character."

Av ordlyden kan vi lese at det anses som et brudd på en "international obligation" dersom det staten gjør ikke er i samsvar med "that obligation".

Av faktum fremgår det ikke at Norge har trukket seg ut av selve avtalen, men de har bare utsatt leveransene. Det var en krisesituasjon som gjorde at avtalen fant sted, og det virker som det haster med å få ut de vaksinene. Selv om Norge kan levere vaksinene på et senere tidspunkt, vil det bryte med selve formålet med avtalen- nemlig å hjelpe de landene som trenger det så fort så mulig.

Norge har dermed brutt sin "international obligation" og dermed utført en "internationally wrongful act".

Utgangspunktet er dermed at Baro kan utføre et mottiltak for å "induce that State to comply with its obligations", jf DARS art. 49.

5.2. Spørsmålet videre er om Baros mottiltak var gjort i samsvar med reglene utformet i DARS.

I article 52 1 (a) står det at før mottiltaket finner sted, må "the injured state call on the responsible State, in accordance with article 43, to fulfil its obligations under Part Two".

Baro sendte Norge en diplomatisk note der de hevdet at Norge brøt sine traktatforpliktelser. Dette vilkåret er dermed oppfylt.

Videre i 1 (b) står det at "the injured state må notify the responsible State of any decision to take countermeasures and offer to negotiate with that State".

Unntaket står i 2(b) der hvor en stat likevel kan treffe "such urgent countermeasures as are necessary to preserve its rights".

Ut ifra ordlyden trenger derfor ikke den skadelidte staten å si ifra om mottiltaket dersom det er nødvendig "to preserve its rights".

Statspraksis hvor dette har blitt gjort er for eksempel frysing av penger Russland har i utenlandske banker etter at Russland innvanderte Ukraina. Da gav ikke landene beskjed til Russland om at de ville utføre økonomiske sanksjoner, fordi Russland da hadde trukket pengene ut av konto, og mottiltaket dermed ikke hadde vært effektivt.

I vårt tilfelle også varslet ikke Baru Norge om frysingen av midlene, ettersom mottiltaket dermed ikke hadde vært effektivt.

Konklusjonen er at Barus mottiltak var gjort i samsvar med reglene utformet i DARS.

Konklusjonen på spørsmål 5 er at Baru kunne fryse en konto den norske stat disponerte etter folkeretten.

Ord: 2568

2 Svar til del II

Skriv ditt svar her

6. Hadde SkandaleNytt fått sin ytringsfrihet krenket ?

Skandalenytt tok ut søksmål mot staten ved utenriksministeren. En forutsetning for at søksmålet kan rettes mot den instansen, er at staten kan holdes ansvarlig for handlingene.

6.1 Spørsmålet er om utenriksministeren handlinger kan tilskrives til staten.

Attribusjonsspørsmålet kan løses med henvisning til kapittel 2 i DARS.

I art. 5 står det at en persons handlinger som er "empowered by the law of that State to exercise elements of the governmental authority shall be considered an act of the State under international law, provided the person or entity is acting in that capacity in the particular instance".

Det er på det rene at utenriksministeren har fått delegert kompetanse av staten til å utøve offentlig myndighet, ved å blant annet representere staten på dette møtet.

Det springende punkt er om han handler "in that capacity in the particular instance".

Av faktum fremgår det at det var under en av pausene at utenriksministeren slettet bildene. Det kan tale for at han opptro som en privat person i det øyeblikk. Likevel var det slik at han var på en jobbreise i Geneve, og at pausen var mellom møtene. Det er derfor nærliggende å konkludere med at han derfor fortsatt representerte staten, og at handlingen dermed kan tilskrives til staten.

6.2 Spørsmålet er om Ås kunne slettet bildene fra journalistens kamera.

Utenriksministeren anfører at han hadde forhindre eller utsett avisoppslagene for å beskytte Gonzales fra eventuelle represalier.

Det rettslige grunnlaget er Grl §100 og EMK art.10. Disse bestemmelsene er utformet forskjellig, særlig i forhold til adgangen til å gjøre inngrep i ytringsfriheten. Likevel blir EMK art. 10 anvendt like hyppig som Grl §100 av norske domstoler, jf. Dok nr. 16(2011-2012) 28.2. Forklaringen her ligger i at EMD har flere saker som omhandler ytringsfrihet, noe som gjør at EMD har hatt muligheten til å utvikle rettslige prinsipper og kriterier. Jeg velger å bruke Grl. §100 videre i oppgaven, ettersom den kan tenke seg å strekke seg lenger i forhold til å gripe inn i den formelle ytringsfriheten, og at den har et sterkere vern for politiske ytringer etter ordlyden.

Utgangspunktet er at det er ytringsfrihet i Norge, jf. Grl §100 første ledd.

§100 andre ledd sier at ingen skal holdes rettslig ansvarlig for å "ha meddelt eller mottatt opplysninger, ideer og budskap".

Det er på det rene at bildet journalisten hadde tatt kan regnes som en "ytring" fordi det skulle brukes til å meddele "opplysninger". Journalisten hadde riktignok ikke meddelt noen ting enda,

men hadde hatt intensjon om det. Utgangspunktet er at bildene på journalistens kamera var beskyttet av ytringsfriheten.

Det å slette bildene var kamera var derfor et inngrep i journalistens ytringsfrihet.

Utgangspunktet etter §100 fjerde ledd er at det ikke er lov å stanse en ytring før den bli fremsatt, altså er det forbudt med forhåndssensur.

Unntakene er dersom det er "nødvendig for å beskytte barn og unge mot skadelig påvirkning fra levende bilder", og for brev og besøksforbud for innsatte i fengsler.

Det er også oppstilt et unntak på ulovfestet grunnlag. Det er i de tilfeller hvor vilkårene for midlertidig forføyning er oppfylt, samtidig som man står overfor et «særlig tilfelle», jf. Rt. 2007 s. 404.

Kravet for å få midlertidig forføyning er regulert i tvisteloven §34-1. Jeg vil ikke gå nærmere inn på dette.

Det springende punkt er om vi står overfor et "særlig tilfelle" som kan legitimere forhåndssensur av bildene.

Terskelen for at noe kan bli ansett som et "særlig tilfelle" er høy. Denne terskelen fremheves av Rt.2007 s.404. I denne saken var det spørsmål om en midlertidig forføyning om forbud mot sending av et TV-program om politiets etterforskningsmetoder i NOKAS-saken var i strid med Grl. §100. Grunnen til at denne midlertidige forføyningen fant sted var fordi en person i serien fryktet for sitt liv dersom programmet ble sendt.

I vår sak ville ikke Ås ha kyssebildet på trykk ettersom personen han kysset var fra et land hvor homofiles rettigheter var blitt sterkt innskrenket. Han anførte at Gonzales hadde en legitim grunn til å frykte for livet sitt, særlig dersom han dro tilbake til hjemlandet. Det taler for at vi kan stå ovenfor et "særlig tilfelle".

Likevel var det slik at bildene skulle bli lagt ut i Norge, av en norsk avis, noe som kan tale for at bildespredningen ville være av begrenset omfang. Det fremgår også av faktum at dette forholdet var av ganske stor offentlig interesse for Norge.

På grunn av den høye terskelen for at noe skal bli ansett "som et særlig tilfelle", legger jeg til grunn at det ikke var et sånt tilfelle i vår sak.

Slettingen av bildene blir derfor regnet som forhåndssensur, og Ås kunne derfor ikke slettet bildene.

Konklusjonen er derfor at innrepet er i strid med Grl. §100 og EMK art 10, og at Skandalenytt dermed har fått sin ytringsfrihet krenket.

Substansiært anfører Ås at ytringsfriheten uansett måtte veies opp mot enkeltpersoners rett på respekt for sitt privatliv.

Jeg forstår anførselen slik at spørsmålet er om pressens ytringsfrihet kunne bli begrenset som følge av Ås' rett på respekt for sitt privatliv.

Det er særlig publiseringen av kyssebildet Ås reagerer på. Jeg vil derfor ta utgangspunkt i den materielle ytringsfriheten.

Det rettslige grunnlaget for retten til privatliv er Grl §102 og EMK art 8.

I Grl. §102 står det at "enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin kommunikasjon".

Det er på det rene at bildene av Ås er en del av hans privatliv.

Både Grl. §100/EMK art 10 og Grl §102/EMK art 8 er rettigheter som trenger vern. Det må derfor foretas en avveining mellom disse rettighetene.

I Axel Springer mot Tyskland(2012) blir relevante momenter knytta til denne avveiningen oppstilt. De relevante momentene er oppstilt i avsnitt 89 til 95 og er 1. "contribution to a debate of general interest 2. "How well known is the person concerned and what is the subject of the report?" 3. "Prior conduct of the person concerned " 4. #Method of obtaining the information and its veracity" 5. Content, form and consequences of the publication 6. "Severity of the sanction imposed».

Av faktum fremgår det at det hadde gått rykter om utenriksministerens kjærlighetsforhold til en senioransatt i WHO. Det gjorde at mange begynte å tvile på om utenriksministeren ivaretok Norges, WHOs eller sine personlige interesser. Dette trekker i retning av at publiseringen av kyssebildet, og dermed en slags "bekreftelse" på forholdet", var viktig for den offentlige debatten i Norge.

Medienes ytringsfrihet blir også vektlagt betydelig av EMD. Dette fordi de har en rolle av å være "public watchdogs". Dette kan også tale for at Skandalenyttys ytringer har et sterkt vern.

Ås anfører imidlertid at paret ikke har søkt offentlig oppmerksomhet. Det er på det rene at både han og Gonzales er offentlige personer, Ås i kraft av å være utenriksminister og Gonzales ansatt i WHO.

Likevel er det slik at offentlige personer også har rett til privatliv, og kjærlighetsforhold er i kjernen av privatlivet.

Måten bildet ble tatt har også noe å si, ref "method of obtaining the information". Det fremgår av faktum at journalisten tok bildet mens hun gjemte seg bak noen busker. Dette kan sies å være veldig inngripende ettersom Ås ikke visste at bildet var tatt.

Prinsippet om samtidig imøtegåelsesadgang er også viktig i denne vurderingen, jf Rt.2015 s. 746. Ås ble konfrontert med bildene før de ble lagt ut, noe som gjorde at han hadde adgang til å uttale seg om de.

Det faktum at kyssebildene hadde blitt lagt ut i etterkant av en annen reportasje av en annen avis trekker i retning av at offentligheten allerede visste om forholdet, og at bildene derfor ikke var så inngripende. Dette må være avgjørende. Selv om innlegget fra den andre avisen ikke viste et kyssebildet, hadde avisen fått ryktene bekreftet av "anonyme kilder" i WHO. Dette, i

kombinasjon med at den offentlige interessen var stor for å bekrefte dette forholdet, tilsier at ytringsfriheten til pressen må gå foran privatlivet til Ås.

Konklusjonen på spørsmålet er at pressens ytringsfrihet ikke kunne bli begrenset.

Ord: 1341